

ТРУМАН КАПОТИ

МУЗИКА ЗА ХАМЕЛЕОНИ

Превод от английски: Димитри Иванов, 1981

chitanka.info

Тя е висока и тънка, към седемдесетте може би, среброкоса и *soignée*, нито черна, нито бяла, бледозлатиста като ром. Мартиниканска аристократка, живее във Фор до Франс, но има и апартамент в Париж. Седим на терасата на нейната къща, въздушна и елегантна, сякаш от дървена дантела: напомня ми за някои старинни къщи в Нови Орлеан. Пием леден ментов чай, леко ароматизиран с абсент.

Три зелени хамелеона се гонят по терасата; единият спира пред краката на Мадам, стрелва се раздвоеното му езиче, а тя казва:

— Хамелеони. Такива изключителни създания. Как си менят цвета. Червено. Жълто. Зеленикаво. Розово. Ябълково — восьчно. А знаете ли, че обичат музика? — И ме гледа с хубавите си черни очи. — Не ми ли вярвате?

Докато течеше следобедът, тя ми бе разказала за различни странни неща. Как нощем градината ѝ се изпълвала с гигантски нощни пеперуди. Как шофьорът ѝ — достолепен човек, който ме бе докарал в дома ѝ с тъмнозелен мерцедес — бил отровил жена си, но избягал от Дяволския остров. Разправи ми за едно село, високо в планините на север, в което всички били албиноси: „Розовооки хорица, бели като тебешир. Случва се да зърнеш неколцина от тях и по улиците на Фор де Франс“.

— Да, разбира се, че ви вярвам.

Тя накланя сребърната си глава.

— Не, не ми вярвате. Но ще ви докажа.

С тези думи тя се отправя към прохладния си карипски салон, голяма сенчеста стая, в която бавно се въртят вентилаторите на тавана, и се настанява пред едно добре настроено пиано. Аз продължавам да седя на терасата, но я виждам оттам — изтънчена възрастна жена, произлязла от смесена кръв. Тя започва да свири една Моцартова соната.

Ето че хамелеоните се събират. Десетина, после още десетина, повечето зелени, някои алени, други с цвят на лавандула. Стрелкат се по терасата и ситнят към салона — чувствителни, омаяни от музиката слушатели. После музиката спира, омаята изчезва, защото моята домакиня внезапно се изправя и тропва с крак — хамелеоните се пръсват като искри от експлодирала звезда.

Сега тя ме гледа.

— Et maintenant? C'est vrai?

— Наистина. Но изглежда тъй странно.

Тя се усмихва.

— Alors. Целият остров плува в странност. И в тази къща има призраци. Много са, обитават самата къща, а не околния мрак. Някои се появяват посред пладне, дръзки са колкото си щеш. Нахални.

— Това е нещо обикновено в Хаити например. И там призраците ходят насам-натам посред бял ден. Веднъж видях една орда призраци, както си работеха в полето край Песионвил. Чистеха плантацията от бръмбарчета кафейди.

Тя приема това като факт и продължава:

— Oui. Oui. Хайтяните впрягат техните покойници да им работят. Известни са с това. Ние нашите ги оставяме да си гледат техните скърби и техните радости. Големи грубияни са хайтяните. Нали са си креоли. И не може да се плува там, акулите са ужасни. А комарите им — какви са грамадни и нагли! Тук в Мартиника нямаме комари. Никакви.

— Забелязах. Не можах да си го обясня.

— Нито пък ние. Мартиника е единственият карипски остров, където тази напаст я няма и никой не може да обясни защо.

— Може би нощните пеперуди ги изядват.

Тя се смее.

— Или призраците.

— Не. Мисля, че призраците предпочитат пеперуди.

— Да, пеперудите са може би по-подходяща храна за призраци. Ако бях гладен призрак, бих яла всичко друго, само не комари. Искате ли още лед в чашата? Абсент?

— Абсент. У нас не се намира. Дори в Нови Орлеан.

— Баба ми по бащина линия е от Нови Орлеан.

— И моята.

Наливайки абсент от искряща изумрудена гарафа, тя добавя:

— Тогава можем да излезем роднини. Моминското й име е Дюфон. Алуэт Дюфон.

— Алуэт? Наистина ли? Колко красиво! Знам, че има два корена Дюфоновци в Нови Орлеан, но нямам родствени връзки нито с единия, нито с другия.

— Жалко. Приятно щеше да е да ви наричам братовчед. Alors. Клодин Поло казва, че за първи път идвate в Мартиника.

— Клодин Поло?

— Клодин и Жак Поло. Завчера сте се запознали с тях на вечерята у губернатора.

Спомних си: той беше висок, красив мъж, председател на Апелативния съд в Мартиника и Нова Гвиана, което включва и Дяволския остров.

— Семейство Поло. Да. Имат осем деца. Той е голям привърженик на смъртното наказание.

— Изглежда, че доста пътувате, а не сте идвали тук досега. Защо?

— В Мартиника ли? Някак си нямах желание. Тук бе убит един добър мой приятел.

Прекрасните очи на Мадам сега гледат малко по-малко дружелюбно. Тя изрича бавно:

— Убийствата са рядкост тук. Ние не сме буйни хора. Сериозни — да, но не буйни.

— Сериозни. Да. Хората в ресторантите, по улиците, дори на плажовете имат строго изражение. Толкова заети изглеждат.

— Не трябва да се забравя, че тук робството е било премахнато едва през 1848.

Не виждам връзката, но не задавам въпроси, защото тя вече казва:

— Освен това в Мартиника е très cher. Един сапун, който в Париж ще купиш за пет франка, тук струва два пъти по толкова. Всички цени са двойно по-високи, защото всичко се внася. Ако тези размирници се наложат и Мартиника остане независима от Франция, това ще бъде краят. Мартиника не може да съществува без субсидии от Франция. Направо ще загинем. Alors, някои от нас имат угрожен вид. Но, общо взето, хубави ли ви се струват мартиниканците?

— Жените — да. Видях смайващо красиви жени. Гъвкави, изящни, с горда стойка; дребен кокал като на котки. Освен това притежават някаква чаровна предизвикателност.

— От сенегалската кръв е. Имаме много сенегалци. А мъжете — привлекателни ли ви се струват?

— Не.

— Съгласна съм. Мъжете не са привлекателни. В сравнение с жените ни — да се чудиш — безлични: vin ordinaire. Мартиника, нали

разбирате, е матриархално общество. В такива случаи, както и в Индия например, мъжете са по-безлични. Виждам, че гледате черното ми огледало.

Така е. Разсеяно очите ми поглеждат все натам — то ги привлича въпреки волята ми, тъй както понякога ги привличат безсмислените плетеници по екрана на ненастроен телевизор. То притежава тази капризна сила. Затова моето описание ще бъде „преописание“ — в стила на онези френски писатели авангардисти, които, пренебрегвайки повествование, образи и белетристичен градеж, се впускат в дълги по цяла страница параграфи да трутат подробности за очертанието на един-единствен предмет, за механиката на едно изолирано движение: за една стена, една бяла стена, на фона на която жужи муха. И тъй: предметът в дневната на Мадам е едно черно огледало. Високо седем и широко шест инча. В черна кожена рамка с форма на книга. Рамката книга лежи разгъната на масата като луксозно издание, оставено там, за да го вземеш и прелистиши; но няма нищо за прочитане или виждане — освен загадката на твоя собствен образ, отразен в черната огледална повърхност, преди да се оттегли в бездънните му дълбочини, в неговите мрачни коридори.

— Принадлежало е — обяснява тя — на Гоген. Разбира се, знаете, че той е живял и рисувал тук, преди да се засели при полинезийците. Това е било неговото черно огледало. Много от художниците през миналия век са си служили с черни огледала. Ван Гог. Също Реноар.

— Не разбирам напълно. За какво са им служили?

— С тях са освежавали зрението си. Възстановявали са реакцията си към цветовете и отсенките. След часове, прекарани в работа, за да им отпочинат очите, те са гледали в тези черни огледала. Както гастрономът на пиршество между две изискани ястия отпива Sorbet de citron, за да възбуди сетивността на небцето.

Тя взима огледалното томче, положено на масата, и ми го подава.

— Често го използвам, след като очите ми са заслепени от много слънце. Успокоява.

Успокоява, но и тревожи. Колкото повече се взираш в чернотата, толкова тя престава да бъде черна, превръща се в странно сребристосиньо, праг на тайни видения; чувствам се пред пътешествие

в огледалния свят като Алиса и се колебая дали да премина от другата страна на огледалото.

От разстояние чувам гласа ѝ — приглушен, спокоен и култивиран:

— И тъй, ваш приятел е бил убит тук?

— Да.

— Американец ли?

— Да, беше много надарен човек. Музикант. Композитор.

— О, спомням си — този, който пишеше опери! Евреин. С мустаци.

— Името му бе Марк Блицщайн.

— Но това беше много отдавна. Най-малко петнадесет години има оттогава. Или повече. Разбрах, че сте отседнали в новия хотел. *La Battai*. Как го намирате?

— Много приятен. Цари малко бъркотия, защото се подготвят да отварят казино. Управлятелят на казиното се казва Шели Кийтс. Отначало помислих, че е шега, но наистина така му е името.

— Марсел Пруст работи в *Le Fulard*, хубавото ресторантче за морски специалитети в Шоелхер, рибарското селце. Марсел е келнер. Разочаровахте ли се от нашите ресторани?

— И да, и не. Най-добрите по карипските острови, но са много скъпи.

— Alors. Нали ви казах, всичко се внася. Дори зеленчуците. Местните хора са толкова инертни.

Появява се едно колибри и замира във въздуха.

— Но морските ни деликатеси са изключителни.

— И да, и не. Досега не бях виждал такива грамадни омари. Цели китове; праисторически чудовища. Поръчах си един, но беше безвкусен като тебешир и толкова жилав, че ми измъкна една пломба. Като калифорнийските плодове: прекрасни на вид, но без аромат.

Тя се усмихва, но личи, че не ѝ е приятно.

— Моля да ме извините — разкайвам се аз за критичните си бележки и съзнавам, че не съм много учтив.

— Миналата седмица обядвах във вашия хотел. На терасата над басейна. Бях потресена.

— От какво?

— От тези, които се къпеха. Около басейна се събраха чужденки: не носеха нищо горе и почти нищо отдолу. Това позволено ли е във вашата страна? Разголени жени да се излагат на показ?

— Не е прието на едно такова публично място като хотелски басейн.

— Точно тъй. Мисля, че и тук не трябва да се допуска. Но, разбира се, не можем да си позволим да настройваме против себе си туристите. Дадохте ли си труда да видите някои от туристическите ни забележителности?

— Вчера ходихме в къщата, където е родена императрица Жозефина.

— Не съветвам никого да ходи там. Уредникът е стар бърборко! Неговият френски не е по-добър от английския му, нито от немския му. Голям досадник. Като че не ти стига умората да се добереш дотам.

Нашето колибри изчезва. В далечината чуваме импровизиран оркестър от петролни варели и барабани, пиянски хор, който пее „*Ce soir, ce soir nous danserons sans chemise, sans pantalons*“ (Тази нощ, тази нощ ще танцуваме без риза, без панталони), звуци, които ни напомнят, че сега е карнавалната седмица в Мартиника.

— Обикновено — съобщава ми тя — напускам острова, докато трае карнавалът. Непоносимо е. Такава олелия, такава воня!

Когато организирахме с моите трима спътници това пътуване до Мартиника, не знаех, че престоят ни ще съвпадне с карнавала; тъй като съм кореняк от Нови Орлеан, нагледал съм се на такива неща. Но мартиниканският карнавален вариант се оказа изненадващо витален, спонтанен и ярък като бомбена експлозия в пиротехническа работилница.

— Приятелите ми и аз добре се забавляваме. Снощи имаше чудесна процесия: петдесет души с черни чадъри и цилиндри, а телата си нарисували като скелети, с фосфоресцираща боя. Много ми харесват старите дами с бели и златокъдри перуки, целите във варак и пайети. И всичките тези мъже, навлекли белите булчински рокли на жените си! И тези безброй деца със свещи, трепкащи като светулки. По едно време за малко да изпаднем в беда. Наехме една кола от хотела и тъкмо когато пристигнахме във Фор де Франс и едва-едва лазехме сред тълпата, спука ни се гума и в същия миг ни заобиколиха червени дяволчета с вили...

— Oui, oui — смеет се Мадам. — Момченца, маскирани като дяволчета. Този обичай е от векове.

— Добре, но те скочиха да танцуват върху колата. Направиха я на нищо. Покривът стана дансинг за самба. Но не посмяхме да я оставим — щяха съвсем да я изпотрошат. Тогава най-хладнокръвният от приятелите ми, Боб Макбрайд, реши да смени гумата на място. Но беше с нов ленен костюм, а не му се искаше да го съсиства.

— И се е съблъкъл. Много разумно.

— Но и много смешно. Да гледаш как сериозният Макбрайд се съблича по гащета и се опитва да смени гумата, а около него беснее карнавалната тълпа на Марди гра и червени демони замахват да го мушнат с вилите си. За щастие картонени.

— Все пак мистър Макбрайд е успял.

— Ако не беше, едва ли щях да бъда тук и да злоупотребявам с гостоприемството ви.

— Нищо страшно нямаше да стане. Ние не сме буйни хора.

— Моля ви. Не искам да кажа, че сме били в опасност. Това беше просто... Как да ви кажа — част от забавлението.

— Абсент? Un reu?

— Една капка. Благодаря.

Колибрито се завръща.

— Вашият приятел, композиторът?

— Марк Блицщайн.

— Спомних си. Веднъж дойде на вечеря; Доведе го мадам Дерен. И лорд Сноудън беше тук същата вечер. С чично си, онзи англичанин, дето купи всичките тези къщи на Мустик...

— Оливър Месл.

— Oui, oui. Тогава мъжът ми беше още жив. Имаше чудесен слух, много музикален беше. Помоли приятеля ви да ни посвири. Той изпълни няколко немски песни на пианото.

Сега тя е станала, крачи насам-натам и аз си давам сметка колко изящна е фигурата й, колко е безплътен нейният силует в парижката рокля от нежна зелена дантела.

— Това си го спомням, а не мога да се сетя как загина. Кой го уби?

През цялото време черното огледало е било на скута ми; очите ми още веднъж опипват дълбините му. Странно е накъде ни отнасят

нашите страсти; размахали бичове, те ни тласкат към неканени съновидения, нежелани съдби.

— Двама моряка.

— Откъде? От Мартиника?

— Не, португалци — слезли на брега, когато корабът им акостира. Запознал се с тях в един бар. Тук той работеше върху една опера и си беше наел къща. Завел ги у дома си...

— Сега си спомням. Обрали го и го пребили. Ужасно. Потресаващо.

— Печална случайност.

Черното огледало ми се присмива: „Защо каза това? Не беше случайност“.

— Но нашата полиция залови тези моряци. Осъдиха ги и ги изпратиха в затвора в Гвиана. Интересно дали са още там. Може да питам Поло. Той ще знае. В края на краишата нали е председател на Апелативния съд.

— Няма значение, наистина.

— Няма значение ли? Тези изверги трябваше да бъдат гилотинирани.

— Не. Но не бих имал нищо против да ги видя как чистят кафеените плантации по хайтиянските поля от бръмбари кафяди.

Откъсвам очи от католическата блясък на огледалото и забелязвам, че домакинята ми за миг се е оттеглила от терасата в сенчестия салон. На пианото отеква акорд, после втори. Мадам свири вариации върху един и същ мотив. Скоро ценителите на музиката се събират: хамелеони алени, зелени и лавандулови; наредили се по теракотената настилка на терасата, тези слушатели са като ноти от музикална партитура. Една Моцартова мозайка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.